

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Ενημερωτικές συναντήσεις με γονείς μαθητών /τριών α' τάξης: Γραπτός & προφορικός λόγος

Κωτούλας Βασίλειος
Σχ. Σύμβ. 2ης Περ. Δημ. Εκπ/σης Καρδίτσας
vaskotoulas@sch.gr

Σχολικό έτος 2017-18

Στόχος & Δομή παρουσίασης

- Ενημέρωση για το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της α' τάξης για το μάθημα της γλώσσας ή με άλλα λόγια για το τι πρόκειται να μάθουν τα παιδιά σας όχι μόνο τη φετινή σχολική χρονιά αλλά και τις επόμενες.
- Παρουσίαση της φιλοσοφίας στην οποία στηρίζονται τα βιβλία.
- 2 – 3 κουβέντες για τον τρόπο με τον οποίο θα γίνεται το μάθημα (κατά βάση).
- Υποστηρίζοντας το παιδί στο σπίτι.

A1. Επισκόπηση των στόχων του ΑΠΣ
της ελληνικής γλώσσας για κάθε
περιοχή σε όλες τις τάξεις του
δημοτικού σχολείου

Προφορικός λόγος

Τάξεις	Σκοπός
Α' & Β'	Η λογική οργάνωση του προφορικού λόγου του μαθητή, η ορθή χρήση απλών δομών και απλού λεξιλογίου.
Γ' & Δ'	Η άσκηση στην ακρόαση, η βελτίωση της ποιότητας της προφορικής έκφρασης του μαθητή, καθώς και της ταχύτητας, με την οποία διατυπώνει ένα σωστά δομημένο λόγο.
Ε' & Στ'	Η άσκηση στην ακρόαση, η βελτίωση της ποιότητας της προφορικής έκφρασης του μαθητή, καθώς και της ταχύτητας με την οποία διατυπώνει ένα σωστά δομημένο λόγο.

Γραπτός λόγος – Ανάγνωση

Τάξεις	Σκοπός
Α' & Β'	Η κατάκτηση των βασικών δεξιοτήτων ανάγνωσης και κατανόησης γραπτών κειμένων, καθώς και η αναζήτηση, ανεύρεση, κατανόηση και χρήση της πληροφορίας. Οι αναγνωστικές δεξιότητες πρέπει να οικοδομούνται με βάση τον προφορικό λόγο και τις εμπειρίες που φέρουν τα παιδιά.
Γ' & Δ'	Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να διαβάζει με ευχέρεια και ακρίβεια και να κατανοεί το περιεχόμενο κειμένων με αυξανόμενη αναγνωστική δυσκολία, να χρησιμοποιεί την αναγνωστική του ικανότητα στα άλλα μαθήματα και στον κοινωνικό του χώρο, να αναζητά, να αξιολογεί, να επιλέγει και να αξιοποιεί την πληροφορία, να χαίρεται και να εκτιμά τη γλωσσική ποικιλία.
Ε' & Στ'	Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού: να διαβάζει με ευχέρεια και ακρίβεια και να κατανοεί το περιεχόμενο κειμένων με αυξανόμενη αναγνωστική δυσκολία, να χρησιμοποιεί την αναγνωστική του ικανότητα στα άλλα μαθήματα και στον κοινωνικό του χώρο, να αναζητά, να αξιολογεί, να επιλέγει και να αξιοποιεί την πληροφορία, να χαίρεται και να εκτιμά τη γλωσσική ποικιλία.

Γραπτός λόγος – Γραφή και παραγωγή

Τάξεις	Σκοπός
Α' & Β'	Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να γράφει και να διατυπώνει γραπτά νοήματα
Γ' & Δ'	Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να επικοινωνεί γραπτά με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα, χρησιμοποιώντας τη μορφή και το ύφος που αρμόζει σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας. Να χαίρεται την ίδια τη γραπτή επικοινωνία.
Ε' & Στ'	Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να επικοινωνεί γραπτά με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα, χρησιμοποιώντας τη μορφή και το ύφος που αρμόζει σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας. Η ικανότητα να οργανώνει τη σκέψη του και να συστηματοποιεί τη βιωματική και σχολική γνώση με όργανο τον γραπτό λόγο. Η ανάπτυξη αυτοπεποίθησης για τις συγγραφικές του δυνατότητες και η απόλαυση της διαδικασίας σύνθεσης κειμένου και γενικότερα της γραπτής επικοινωνίας.

Γραπτός λόγος – Λογοτεχνία

Τάξεις	Σκοπός
Α' & Β'	Η επαφή του παιδιού των δύο πρώτων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου με καταξιωμένα από άποψη αισθητική κείμενα κυρίως της ελληνικής, έντεχνης και λαϊκής λογοτεχνίας, η εξοικείωση του με το εξωσχολικό βιβλίο και η ενθάρρυνσή του να αναπτύξει τη δημιουργική του φαντασία.
Γ' & Δ'	Η σταδιακή εξοικείωση του μαθητή των μεγαλύτερων τάξεων με την εθνική, αλλά και την παγκόσμια λογοτεχνία καθώς και με πιο επεξεργασμένες και διευρυμένες δυνατότητες της γλώσσας.
Ε' & Στ'	Η σταδιακή εξοικείωση του μαθητή των μεγαλύτερων τάξεων με την εθνική, αλλά και την παγκόσμια λογοτεχνία καθώς και με πιο επεξεργασμένες και διευρυμένες δυνατότητες της γλώσσας.

Λεξιλόγιο

Τάξεις	Σκοπός
Α' & Β'	Η αποσαφήνιση και η σταθεροποίηση του λεξιλογίου της προσχολικής ηλικίας. Ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου των παιδιών με λέξεις και εκφράσεις απαραίτητες για τις ανάγκες της καθημερινής τους επικοινωνίας και η χρήση βασικών λέξεων και εκφράσεων στον γραπτό και προφορικό λόγο.
Γ' & Δ'	Ο εμπλουτισμός, η διεύρυνση και η ενεργοποίηση του ατομικού λεξιλογίου των παιδιών, με την κατάλληλη αξιοποίηση των ειδικών γλωσσικών απαιτήσεων κάθε μαθήματος του σχολικού προγράμματος.
Ε' & Στ'	Ο εμπλουτισμός, η διεύρυνση και η ενεργοποίηση του ατομικού λεξιλογίου των μαθητών, με την κατάλληλη αξιοποίηση των ειδικών γλωσσικών απαιτήσεων κάθε μαθήματος του σχολικού προγράμματος

Γραμματική

Τάξεις	Σκοπός
Α' & Β'	Η συνειδητοποίηση βασικών στοιχείων της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας, με τη βοήθεια της διαίσθησης και της πρακτικής εφαρμογής κανόνων.
Γ' & Δ'	Η πρακτική συνειδητοποίηση της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας, στην επικοινωνία σε επίπεδο κειμένου, πρότασης και λέξης.
Ε' & Στ'	Η πρακτική συνειδητοποίηση της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας στην επικοινωνία, σε επίπεδο κειμένου, πρότασης και λέξης.

Διαχείριση της πληροφορίας

Τάξεις	Σκοπός
Α' & Β'	Η κατάκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης πληροφοριών και η αποκωδικοποίηση οπτικών και ακουστικών σημάτων.
Γ' & Δ'	Η κατάκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης αξιολόγησης, επεξεργασίας αποκωδικοποίησης πληροφοριών στις διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη.
Ε' & Στ'	Η κατάκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης αξιολόγησης, επεξεργασίας αποκωδικοποίησης πληροφοριών στις διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη.

Συνολικός χρόνος διδασκαλίας

Τάξεις	Συνολικός Χρόνος διδασκαλίας
Α' & Β'	250 ώρες περίπου
Γ' & Δ'	240 ώρες περίπου
Ε' & Στ'	210 ώρες περίπου

A2. Μια γρήγορη ξενάγηση στην
υλοποίηση / κατανομή των στόχων
του ΑΠΣ στο βιβλίο της Α' δημοτικού

Ενότητα	Κειμενικοί στόχοι	Λεξικογραμματικοί στόχοι
Γνωριμία με τους ήρωες	Προφορικός λόγος: διαχείριση πληροφορίας	Αναγνώριση από κάθε παιδί του ονόματός του καθώς και των συμμαθητών του Γραφή προσωπικού ονόματος Επισήμανση άρθρων ο, η
Πού είναι ο Άρης;	Αφήγηση κειμένου Αναγνώριση επιγραφών	Πρώτη επαφή με τα γλωσσικά τεμάχια του γραπτού λόγου και τη σύνθεσή τους
Η παρέα	Διάλογος Επινόηση και γραφή απλών ιστοριών Πρώτη επαφή με πεζό και έμμετρο λόγο, αίνιγμα Επισήμανση συγγραφέα και τίτλου βιβλίου	Γραφή, αναγνώριση και ενσυνείδητη επεξεργασία των φθόγγων - γραμμάτων Αα, Ττ, Ππ, Εε, Σςς, Κκ, Οο, Νν, Ρρ, Ιι Επισήμανση ορθογραφίας ουδετέρων σε -ι Επισήμανση και χρήση τόνου Επισήμανση τελείας Επισήμανση κεφαλαίου στην αρχή των ονομάτων και μετά από τελεία Επισήμανση σχέσης Υ-Ρ-Α
Μια παράσταση στην πλατεία	Επαφή με μορφές γραπτής επικοινωνίας: αφίσσα, συνταγές Εισαγωγή στη γλωσσική δομή του διαλόγου (παράσταση Καραγκιόζη)	Γραφή, αναγνώριση και ενσυνείδητη επεξεργασία των φθόγγων - γραμμάτων Αα, Ττ, Θθ, Μμ, Ηη, Γγ, Λλ, Χχ, Ζζ, Υυ Επισήμανση ορθογραφίας των άρθρων ο, η, το Επισήμανση ενικού και πληθυντικού Επισήμανση αποστροφού Επισήμανση ερωτηματικού Πρώτη επαφή με τις οικογένειες λέξεων

Το σύννεφο έφερε βροχή	Ανάπτυξη επιχειρηματολογίας Επαφή με κειμενικά είδη: ευχετήριες κάρτες, οδηγίες κατασκευής	Γραφή, αναγνώριση και ενσυνείδητη επεξεργασία των φθόγγων - γραμμάτων Ου ου, Ββ, Ωω, Δδ, Φφ, Ξξ, Ψψ Επισήμανση πρωτοπρόσωπης κατάληξης ενεργητικού ρήματος στον ενικό αριθμό Επισήμανση κατάληξης ενικού αριθμού ουδετέρων σε -ο Επισήμανση έννοιας ενεργητικού ρήματος Επισήμανση αλφαβητικής σειράς Θεματικό λεξιλόγιο: καιρικά φαινόμενα
Σκανταλιές	Ανάπτυξη επιχειρηματολογίας Παραγωγή προφορικών και γραπτών κειμένων βάσει εικόνων	Γραφή, αναγνώριση και ενσυνείδητη επεξεργασία των δίψηφων ει, αι, οι, μπ, ντ Επισήμανση της ορθογραφίας (ενικός - πληθυντικός) των αρσενικών σε -ος και θηλυκών σε -α Εξοικείωση με την έννοια του ενεργητικού ρήματος Αναγνώριση και γραφή του ρήματος είμαι Επισήμανση της ορθογραφίας των ρηματικών καταλήξεων -ει και -μαι
Το χαμένο κλειδί	Έκφραση επιθυμιών Διατύπωση ευχών Εξοικείωση με το κειμενικό είδος της αγγελίας Εξοικείωση με τη χρήση και τα στοιχεία της αστυνομικής ταυτότητας	Γραφή, αναγνώριση και ενσυνείδητη επεξεργασία των τσ, γγ-γκ, τζ, ντζ, αυ, αβ, αφ, ευ, εβ, εφ Επισήμανση σύνθετων λέξεων

Καράβια	Εξοικείωση με κειμενικά είδη: επιστολή, χάρτης, ορισμός, οδηγίες, αφήγηση Εξοικείωση με τη χρήση λεξικού Παραγωγή γραπτών κειμένων βάσει εικόνων Περιγραφή Αναδιήγηση	Διάκριση και τονισμός: <i>πώς- πως, πού-που</i> Υπενθύμιση χρήσης τελείας και ερωτηματικού Διάκριση άρθρου <i>η</i> από το διαζευκτικό <i>ή</i> Επισήμανση άτονων λέξεων Χρήση διαλυτικών και αποστροφού Ορθογραφία και σχηματισμός πληθυντικού ουδετέρων σε <i>-ι</i> Επισήμανση ορθογραφίας των ενεργητικών ρημάτων στο <i>ά</i> πληθυντικό Προτασιακή δομή <i>Υ-Ρ</i> Αντίθετα Θεματικό λεξιλόγιο: πλοία
Άνοιξη	Εξοικείωση με κειμενικά είδη: χάρτης, συνταγή, ημερολόγιο, κανόνες παιχνιδιού, πληροφοριακό κείμενο Εκμάθηση στοιχείων προσωπικής διεύθυνσης Χρήση παιδικής εγκυκλοπαίδειας	Ορθογραφική εξάσκηση στα θηλυκά σε <i>-α</i> και <i>-η</i>, στα ουδέτερα σε <i>-ο</i> και <i>-ι</i> και στα αρσενικά σε <i>-ος</i> και <i>-ης</i> Σχηματισμός πληθυντικού Διάκριση ορθογραφίας άρθρων <i>της, τις</i> και <i>τον, των</i> Εξάσκηση στη χρήση διπλών τόνων Υπόδειξη συλλαβισμού μέσα σε κείμενο Επισήμανση έννοιας παραγράφου Εξάσκηση στη χρήση ερωτηματικών <i>ποιος, ποια, ποιο</i> Προτασιακή δομή <i>Υ-Ρ</i> και <i>Ρ-Υ</i> Αλφαβητική σειρά Ορθογραφική εξάσκηση στον ενεστώτα του <i>είμαι</i> Εξάσκηση στην ορθογραφία των καταλήξεων του ενεστώτα στην ενεργητική φωνή της <i>ά</i> συζυγίας Ορθογραφική εξάσκηση στις ρηματικές καταλήξεις <i>-ίζω, -εύω</i> Διαισθητική χρήση προσωπικών αντωνυμιών ως υποκειμένων Χρήση αορίστου Εξοικείωση με υποκοριστικά

Ο κόσμος των βιβλίων	Εξοικείωση με κειμενικά είδη: ανακοίνωση, πρόσκληση Τοποθέτηση και διήγηση γεγονότων με χρονολογική σειρά	Εξοικείωση με την ορθογραφία των καταλήξεων αορίστου -ισα, -ησα Εξάσκηση στην ορθογραφία ανώμαλων συχνόχρηστων ρημάτων στον αόριστο Εξάσκηση στη χρήση του παρατατικού Ορθογραφία ενικού αριθμού του παρατατικού του είμαι Εξάσκηση στη χρήση του συνοπτικού (στιγμιαίου) μέλλοντα Ορθογραφική εξάσκηση στις ρηματικές καταλήξεις -αίνω, -ώνω Επαύξηση πρότασης Αντίθετα επίθετα Επισήμανση οικογένειας λέξεων Αλφαβητική σειρά
Το κοχύλι	Εξοικείωση με κειμενικά είδη: πίνακας δρομολογίων, πληροφοριακά κείμενα	Ορθογραφική εξάσκηση στις ρηματικές καταλήξεις -μαι, -σαι, -ται, -νται των παθητικών ρημάτων Παρατακτική σύνδεση όρων Εξοικείωση με τη χρήση κόμματος Εξάσκηση στην αντικατάσταση ουσιαστικών από προσωπικές αντωνυμίες γ' προσώπου Αλφαβητική σειρά

Β. Βασικές θεωρητικές θέσεις ή
αλλιώς παρουσίαση της φιλοσοφίας
στην οποία στηρίζονται τα βιβλία

Η Γλωσσική Προσέγγιση των Νέων Εγχειριδίων

- Βασικός στόχος της διδασκαλίας της γλώσσας είναι ο μαθητής να επικοινωνεί αποτελεσματικά σε ποικίλες περιστάσεις επικοινωνίας που εμφανίζονται στη ζωή του.
- Τα εγχειρίδια Γλώσσας ακολουθούν τις βασικές αρχές του γραμματισμού με βάση τα κειμενικά είδη και της επικοινωνιακής προσέγγισης.
- Το παιδί διδάσκεται τη γλώσσα για να εκτελεί αποτελεσματικά γλωσσικές πράξεις. Να μπορεί, δηλαδή, να ζητήσει ή να δώσει μια πληροφορία, να ζητήσει συγγνώμη, να πείσει το συνομιλητή του να σκέφτεται και να ενεργεί διαφορετικά από πριν.
- 2 συνέπειες:
  - - εξίσου έμφαση και σε προφορικό και σε γραπτό λόγο
  - - διάφορα κειμενικά είδη

Κειμενικό είδος

- Το σχήμα οργάνωσης κάθε κειμενικού είδους είναι λίγο – πολύ το ίδιο σε όλα τα κείμενα του είδους, και το αποκαλούμε υπερδομή.
- Ο μαθητής που γνωρίζει τα δομικά στοιχεία και την υπερδομή κάθε κειμενικού είδους διευκολύνεται στην προσυγγραφική φάση της παραγωγής.
- Οι μαθητές καλούνται να δηλώσουν κατά τη φάση της αυθεντικοποίησης τι είδους κειμένου σκοπεύουν να συνθέσουν, ενώ στη συνέχεια ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν τα δομικά στοιχεία και τα σχήματα του συγκεκριμένου κειμενικού είδους για την παραγωγή των ιδεών και για την οργάνωσή τους σε συγκροτημένο κείμενο.

Προθετικότητα

- Galbraith & Rijlaarsdam (1999): Ανάγκη στο να ασκηθούν οι μαθητές να θέτουν στόχους και στο να αναζητούν τρόπους υλοποίησής τους.
- Ο εκπαιδευτικός δίνει εναλλακτικές ιδέες για κάθε θέμα και οι μαθητές επιλέγουν αυτή που θέλουν.
  - Ανάλογα με τη λειτουργία του κειμένου ο συγγραφέας καθορίζει τις επιλογές του που αφορούν τόσο το περιεχόμενο όσο και τη μορφή του κειμένου (ύφος).
  - Ο συγγραφέας που δεν ξεκαθαρίζει το σκοπό του και δεν τον χρησιμοποιεί ως κριτήριο επιλογής του τι θα συμπεριλάβει στο κείμενό του οδηγείται αναπόφευκτα στη συγγραφή κειμένων που δεν έχουν συνοχή.

Αποδέκτες του κειμένου

- Προσπάθεια να διασφαλιστούν κατά το δυνατόν αυθεντικές συνθήκες επικοινωνίας, για παράδειγμα αλληλογραφία με φυσικά πρόσωπα αλλά και φορείς.
- Εικονικές καταστάσεις επικοινωνίας με υποτιθέμενους αποδέκτες, αλλά με σαφώς προσδιορισμένες τις υπόλοιπες συνθήκες επικοινωνίας.
- Εμπλοκή της ομάδας: Δήλωση των μαθητών στην ομάδα για το τι θέλουν να γράψουν, για ποιους και με ποιον σκοπό και, όταν ολοκληρώσουν την πρώτη προσπάθειά τους, να διαβάζουν το αρχικό τους κείμενο, για να δεχτούν τις πρώτες ανατροφοδοτικές αντιδράσεις από τους συμμαθητές τους, τους άμεσους και αυθεντικούς αποδέκτες του κειμένου τους.
- Σε μεγαλύτερες τάξεις θα πρέπει σταδιακά να εισαχθούν οι εικονικοί αποδέκτες. Προϋπόθεση βέβαια γι αυτό είναι η ανάπτυξη της δεξιότητας της κοινωνικο-γνωστικής ενσυναίσθησης, που τους επιτρέπει να θεωρούν τα πράγματα από τη σκοπιά των άλλων.

Γ. Στρατηγικές ανάγνωσης που
χρησιμοποιούν τα πρωτάκια...
αλλά και οι μεγάλοι

Στρατηγικές αναγνώρισης λέξεων: **Αναπτυξιακή πορεία (από το μάντεμα απ' τις ενδείξεις, στην αποκωδικοποίηση και ξανά στο μάντεμα)**

- Αρχικά αναγνωρίζουν τις λέξεις ως σύνολο μέσα σε γνωστό πλαίσιο, στη συνέχεια γνωρίζουν τα γράμματα, ενδιαφέρονται για το συλλαβισμό των λέξεων και αποκωδικοποιούν λίγες μικρές λέξεις, χωρίς τη βοήθεια συγκεκριμένου πλαισίου. Τελικά διαβάζουν πολυσύλλαβες λέξεις και μαθαίνουν νέες λέξεις χρησιμοποιώντας φωνολογικές στρατηγικές.
- Εκμεταλλεύονται το πρώτο γράμμα (ή το τελευταίο) των λέξεων και περισσότερο τα σύμφωνα. Πολύ συχνά αξιοποιούν τους συνδυασμούς γραμμάτων που βρίσκονται στην αρχή των λέξεων.
- Προβλέπουν την πιθανή ακολουθία των γραμμάτων στις λέξεις.
- Άλλες ενδείξεις στις οποίες βασίζονται: μήκος λέξεων, θέση γραμμάτων, ένα γνωστό γράμμα ή συλλαβή, ανάγνωση εικόνων, προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες τους για το θέμα του κειμένου.

Συνφύωα με μαι έυρενα σοτ Πμανιποιητετο τυο
Κμτρπιαιζ, δνε πεαιζι ρλόο με τι σριεά ενίαι
τοθοπεμετενα τα γταμαμρά μσέα σε μαί λξηέ,
αεκρί το πώτρο κια το ταελείτυο γάμρμα να
ενιαί σης στωσή θσέη.

Τα υλοπιόπα μροπούν να ενίαι σε τχίυεας
θιέεσς κια να μροπετίε να τςι δαβαιάεστε
χρωίς πλβημόρα. Ατυό γνίται γαιτί ο
απρώνθονις εκέγλφοας δνε δαεβζιάι γάμρμα
γάμρμα κθάε λξηέ αλλά τνη λξηέ σνα σνύλοο.

Ατίπτουεο ε;

Βασικές θεωρήσεις

- Γραμματισμός
- Πρώιμος Γραμματισμός
- Αναδυόμενος Γραμματισμός
- Αλφαριθμητισμός
- Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή

Δ. Τα βιβλία της γλώσσας και η δομή τους

2-3 κουβέντες για την οργάνωση του μαθήματος

Προγραμματισμός διδασκαλίας

Ενότητες – Χρόνος	Περιεχόμενα
Εισαγωγική ενότητα: εξοικείωση με γλωσσικά στοιχεία [1η ενότητα] <i>Σεπτέμβριος-Οκτώβριος</i>	5 δισέλιδα 2 μαθήματα από το ανθολόγιο
Ενσυνείδητη επεξεργασία γραμμάτων [2η-3η-4η-5η-6η ενότητα] <i>Οκτώβριος-Μάρτιος</i>	34 κεφάλαια, 5 επαναληπτικά μαθήματα, 13 μαθήματα από το ανθολόγιο, επετειακά μαθήματα
Εισαγωγή σε τύπους κειμένων [7η-10η ενότητα] <i>Μάρτιος-Ιούνιος</i>	23 κεφάλαια, 4 επαναληπτικά μαθήματα, 10 μαθήματα από το ανθολόγιο, επετειακά μαθήματα

Οργάνωση του μαθήματος

- Σε κάθε μάθημα επιδιώκεται να αναπτυχθούν όλες οι μορφές λόγου δηλαδή τα παιδιά εκφράζονται, ακροώνται, διαβάζουν, γράφουν.
- Κάθε εκπαιδευτικός ακολουθεί μια συγκεκριμένη σειρά ενεργειών, μια ρουτίνα, ώστε τα παιδιά να την ακολουθούν με ευκολία. Το μάθημα ξεκινά με ανάγνωση ή ορθογραφία και συνεχίζει με μια μικρή επανάληψη στο διδαγμένο του τελευταίου μαθήματος. Στη συνέχεια έρχεται το νέο μάθημα για να καταλήξει με τις ασκήσεις του βιβλίου.
- Κάθε δεύτερη μέρα διδάσκεται ένα νέο γράμμα.
- Εκτός των βιβλίων τους, τα παιδιά χρειάζονται ένα τετράδιο ορθογραφίας, ένα αντιγραφής, ένα πρόχειρο.

Βασικά χαρακτηριστικά του βιβλίου

- Δραστηριότητες με το μικρό όνομα (συνέχεια με το Νηπιαγωγείο)
- Στοιχεία αξιοποίησης προηγούμενων γνώσεων και εμπειριών (περιβάλλον γραπτός λόγος, γνώσεις και εμπειρίες για το υπό συζήτηση θέμα)
- Σύνθεση λέξεων και προτάσεων με νόημα από την αρχή (ολιστική προσέγγιση της γλώσσας)
- Σταθεροί ήρωες – συνέχεια της ιστορίας, σύνδεση των κειμένων μεταξύ τους (ολιστική προσέγγιση της γλώσσας)
- Έμφαση στο νόημα και στην κατανόηση κάθε δραστηριότητας. Οι δραστηριότητες συνδέονται με την πλοκή της κεντρικής ιστορίας
- Εμπλουτισμός της τάξης με γραπτό λόγο, όπως και της βιβλιοθήκης της τάξης
- Εξοικείωση των μαθητών με διάφορα κειμενικά είδη και τα βασικά δομικά και μορφικά χαρακτηριστικά τους
- Ανάδειξη της χρηστικότητας της γλώσσας μέσα από πραγματικές καταστάσεις επικοινωνίας

Πρωταρχικό στοιχείο στη διαδικασία: Η ανακάλυψη της αλφαβητικής αρχής.

Αλφαβητική αρχή: Η γνώση ότι τα γράμματα αναπαριστούν ήχους της προφορικής γλώσσας με ένα συστηματικό τρόπο.

Για την κατάκτηση της ανάγνωσης και της γραφής το παιδί πρέπει να μάθει

1. Ότι οι ήχοι που υπάρχουν στη γλώσσα του αναπαρίστανται στο γραπτό κώδικα.
2. Ότι αυτή η αναπαράσταση είναι σταθερή ανεξάρτητα από τη θέση του συγκεκριμένου γράμματος μέσα στη λέξη.

Αυτή η γνώση οδηγεί στην αποκωδικοποίηση, η οποία αποτελείται από 3 συστατικά στοιχεία:

1. Γνώση του ήχου του γράμματος, δηλαδή των αντιστοιχιών ανάμεσα στα γραφήματα και τα φωνήματα.
2. Ικανότητα φωνημικής κατάτμησης, δηλαδή ότι ένας ήχος είναι ένα ψυχολογικά διακριτό συστατικό στοιχείο της λέξης.
3. Γνώση της φωνημικής μη μεταβλητότητας, δηλαδή της γνώσης ότι ένα εύρος ήχων αναπαρίστανται με το ίδιο γράμμα.

Για ένα τέτοιο πρόγραμμα διδάσκονται και χρησιμοποιούνται...

- αυθεντικά λογοτεχνικά κείμενα (παιδικά τραγούδια, ιστορίες, ποιήματα) που δίνουν την ευκαιρία στο μαθητή να έρθει σε επαφή με μια ποικιλία κειμένων συμπεριλαμβανομένων πηγών πολυπολιτισμικών
- ένα ευρύ πρόγραμμα γραφής που εντάσσει τα παιδιά σε καθημερινό γράψιμο, διόρθωση και δραστηριότητες δημοσίευσης
- ένα συνδυασμένο πρόγραμμα γλωσσικών ικανοτήτων που εστιάζει στη διάκριση και γενικότερα στον χειρισμό φωνημάτων, ικανότητες που προτείνεται να διδαχθούν στο πλαίσιο πραγματικών κειμένων αλλά και κειμένων των ίδιων των μαθητών
- προσοχή στα τρία συστήματα παροχής πληροφοριών (σημασιολογικό, δομής και γραφοφωνημικό) για να δοθούν στα παιδιά οι απαιτούμενες ικανότητες για ανάγνωση και γραφή με νόημα
- μεταγνωστικές, αυτοκαθοδηγητικές, διορθωτικές και αλληλεπιδραστικές στρατηγικές για την αναγνώριση λέξεων και την κατανόηση
- ευκαιρίες για ανάπτυξη στρατηγικών μάθησης που θα χρησιμοποιηθούν σε νέες καταστάσεις για την απόκτηση νέων πληροφοριών ώστε να αναπτυχθούν ανώτερες ικανότητες σκέψης

Θεωρία ικανότητας για μάθηση

Learnability Theory (Byrne, 1998)

- **Τι μαθαίνεται.** Φύση της γραπτής γλώσσας και επίπεδο αναπαράστασης, παιδαγωγικές προθέσεις, περιεχόμενο διδασκαλίας.
- **Η φύση του μαθητή.** Ποιες στρατηγικές και ποιες ικανότητες έχει αναπτύξει το παιδί; (π.χ. φωνολογική ενημερότητα, μορφοσυντακτική ενημερότητα)
- **Οι υποθέσεις που κάνει το παιδί γι' αυτό που μαθαίνει.** Ποιες υποθέσεις κάνει το παιδί γι' αυτό που μαθαίνει;
- **Το περιβάλλον μάθησης.** Μέθοδοι διδασκαλίας, μέσα που χρησιμοποιούνται για την οργάνωση του μαθήματος πάντοτε βασισμένα στη φύση του μαθητή και στις υποθέσεις που αυτός κάνει γι' αυτό που μαθαίνει.
- **Κριτήριο επιτυχίας.** Εξαρτάται από τις παιδαγωγικές προθέσεις. Κατανόηση και κριτική αξιολόγηση αυτού που διάβασε, επίτευξη επικοινωνιακής πρόθεσης γι' αυτό που έγραψε.

Υποστηρίζοντας το παιδί στο σπίτι

Δεν είναι «κακό» να βοηθήσετε το παιδί σας στη μελέτη του στο σπίτι, πρέπει να το δείτε ως ένα βήμα προς την αυτονόμησή του παρά ως μια παθητική κατάσταση που το παιδί θα μάθει να περιμένει τα πάντα από εσάς.

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του ικανού μελετητή;

- Προγραμματισμός του έργου που πρέπει να πραγματοποιηθεί
- Κατανόηση του τι πρέπει να γίνει σε κάθε έργο που του έχει ανατεθεί
- Διαχείριση του διαθέσιμου χρόνου – προσαρμογή του έργου στον διαθέσιμο χρόνο
- Αναζήτηση βοηθειών – βιβλία / πρόσωπα
- Διαχείριση άλλων επιθυμιών: παρακολούθηση τηλεοπτικού προγράμματος, παιχνίδια με φίλες/ους, ατομικά παιχνίδια, διάθεση του ελεύθερου χρόνου του σε άλλες δραστηριότητες.

Ποια η άποψη των σημαντικών άλλων;

- «Σημαντικοί άλλοι» για ένα παιδί που φοιτά στην πρώτη δημοτικού είναι σίγουρα οι γονείς του και οι πρόγονοι και συγγενείς του που ζουν κοντά στην οικογένεια. «Σημαντικοί άλλοι» γίνονται και οι δάσκαλοί του. Δεν πρέπει να τους / τις χαρακτηρίζετε αρνητικά μπροστά στο παιδί σας καθώς το παιδί δεν έχει κριτήρια χειρισμού καταστάσεων που βρίσκεται «μεταξύ» δύο «σημαντικών άλλων».
- Αυτά που διδάσκονται στο δημοτικό σχολείο είναι πληροφορίες σταδιακής γνωριμίας με τον κόσμο που μας περιβάλλει σε όλα τα αντικείμενα. Δίνονται με τρόπο «προσαρμοσμένο» - δηλαδή όχι ακριβώς επιστημονικό - στις ικανότητες των παιδιών της ηλικίας αυτής.

Προγραμματισμός ενεργειών

- Προετοιμασία για μελέτη
  - Αδειάστε την τσάντα. Βοηθήστε το παιδί να την καθαρίσει εσωτερικά και εξωτερικά με ένα βρεγμένο πανί.
  - Ταξινομήστε τα βιβλία και τα τετράδια για κάθε μάθημα.
  - Ξύστε τα μολύβια και τα χρώματα.
- Εντοπίστε τα μαθήματα της επόμενης ημέρας. Βρείτε το μάθημα που διδάχθηκε.
- Βρείτε την άσκηση που έχει δοθεί για το σπίτι.

Κατανόηση απαιτήσεων έργου

- Εστιάστε σε ένα έργο κάθε φορά.
- Περιγράψτε τις ενέργειες που πρέπει να ακολουθηθούν προκειμένου να διεκπεραιωθεί το έργο αυτό.
- Επιδείξτε τις ενέργειες που πρέπει να ακολουθηθούν εκτελώντας τις. Κατευθύνετε τις ενέργειες του παιδιού πάνω στις δικές σας ενέργειες. Σταδιακά αποσύρετε την υποστήριξή σας (όχι την επιστασία σας!)
  - Γράψτε το γράμμα. Κρατήστε το χέρι του παιδιού σας και γράψτε το γράμμα. Περιγράψτε τη γραφή του γράμματος. Επιβλέψτε απλά τη γραφή.
  - Διαβάστε μόνος το κείμενο (το παιδί ακροάται). Διαβάστε το κείμενο μαζί με το παιδί (ταυτόχρονη ανάγνωση). Διαβάστε εναλλάξ (μοιρασμένη ανάγνωση). Εξηγήστε τον τρόπο που διαβάζετε τυχόν δύσκολες λέξεις. Επιβλέψτε την ανάγνωση.

Δείξτε πραγματικό ενδιαφέρον για ό,τι έμαθε στο σχολείο

- Το παιδί κατέβαλε προσπάθεια και διέθεσε το πρωινό του στο σχολείο. Δείξτε ενδιαφέρον για ό,τι διδάχθηκε. Ζητήστε του/της να σας το διηγηθεί. Να σας το δείξει στο βιβλίο.
- Αποφύγετε το εξεταστικό ύφος. Δώστε του τον χρόνο που χρειάζεται για να ανακαλέσει όσα διδάχθηκε και να σας τα μεταφέρει.
- Προσπαθήστε να πείσετε το παιδί σας να μελετήσει μαζί σας. Αυτή σας η ενέργεια δεν πρέπει να εκφραστεί με βία και βιασύνη.
  - Ο γονέας δείχνει πως θέλει να εμπλακεί με τα μαθήματα. Εκδηλώνει ενδιαφέρον γι' αυτά και δείχνει πως θα διαθέσει όσο χρόνο χρειάζεται γι' αυτά.
  - Αν εκδηλώστε την αποστροφή σας και δείξτε πως βιάζεστε, το παιδί σας δεν υπάρχει περίπτωση να εκφράσει θετική διάθεση για τη μελέτη...

Γενικές κατευθύνσεις

- Κινούμαστε από τον προφορικό προς το γραπτό λόγο.
- Για να γράψει ένα παιδί κείμενο πρέπει πρώτα να μπορεί να το διηγηθεί. Η διήγηση κατακτιέται μέσα από διαδικασίες μίμησης. Διηγηθείτε στα παιδιά σας παραμύθια και ιστορίες. Ζητήστε τους να σας διηγηθούν εμπειρίες τους.
- Δείξτε ενδιαφέρον για κάποια εκπομπή που έχουν δει στην τηλεόραση.
- Συζητήστε μαζί τους παραθέτοντας επιχειρήματα και ζητώντας και από αυτά να κάνουν το ίδιο. Σε κάθε περίπτωση τα απλοϊκά επιχειρήματα κάποιου παιδιού πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.
- Το πλαίσιο (χώρος – χρόνος) συζήτησης με τα παιδιά σας μπορεί να είναι οποιοδήποτε.

Ώρα για ερωτήσεις...